

de lidmaatschap
middel van onzen
Board op de
wegingen in ons
aar brengt onze
modernistische

baan. Persoon-
voegen, kunnen
laatsgenoemde
w getuigen, dat
ern noemt, in
zouden worden
ordige president
en beslist ortho-

Presb. Kerk —
in ons getuigen
ogen om zaken
ng, een geliefde
Samenwerking
enigmaal vrucht
in oude sporen
de Home Mis-
ders dan ver-
in het werk on-
ok zou schaden
tering in Wash-
beschouwt als
Protestantisme
en betreft.

ze zaak af.

onzer Synode
ink bracht aan
rdigheid in ons
bespreken van
Vergadering wa-
uitgesproken in
de Synode uit-
D.V. Juni 1940,
Rapids, Mich.

in, dat de Synode
lijken geest. Wai-
ng van den pre-
merken aan het
van wijlen zijn
ie, zooals we in
ler meest talent-
s kerkelijk leven

dat gedurende
ag was — er in
r Colijn en held
d door „Rudolf
de stad — waar
blik genoemd.
e hooren.

ENRY BEETS.
939.

**TIJKE
EVEN!**

mle.

gevat moet worden.

boekje „Chris-
innert de schrij-
ift, dat ongeveer
toen veel opgang
„Wat zou Je-
hoe de wereld
alle menschen
trekkingen, over-
t Nieuwe Testa-

gaat de schrijver
ische problemen
n dan als zoo-
er de menschen
ouden geven en
e nuchtere man
hij in zijn parti-
veel van zijn
e in zijn zaken-
vorden; zij zijn
an, die zich met
t, zegt dikwijls
om niet tot zijn
aken heeft met
maal voor hem
bij het streven
te zoeken, maar
gaan of al de
verbetering be-
at de godsdienst
en haat, de oor-
eld, verantwoor-
tooit zoo uitger-
ers eischen. Het
verkelijkheid.
gelingen op hun
ische ideeën niet
rekenen, dan
onomische leven

Er groeit zoo een onverdraaglijke antithese tus-
schen religie en economie, die voor de menschheid
fatale gevolgen heeft. Talrijke bedienaars van het
Woord achten het daarom hun roeping een sociaal
Evangelie te prediken, en zij maken nieuwe plan-
nen voor het economische leven, die zij met ijver
verbreiden. Daartegenover staat de „zakenwereld”,
die zegt, dat het onmogelijk is om een goed func-
tionneerend organisme op grondbeginselen te bou-
wen, die slechts door een klein gedeelte der mensche-
heid werkelijk aanvaard worden. Zoo openbaart
zich de antithese; er schijnt werkelijk geen enkele
mogelijkheid aanwezig te zijn om die tegenstellin-
gen te verzoenen.

...

Lord Stamp wil nu in zijn boekje nagaan of
er inderdaad contact tusschen de Christelijke idea-
len en de „economische machine”, zooals die he-
den werkt, kan bestaan. En van welken aard
dat contact dan is.

Daartoe gaat hij eerst onderzoeken van welken
aard die idealen thans zijn. Want, zegt hij, zij
zijn in den loop der tijden niet altijd dezelfde ge-
weest; men verschilt ook nu daarover van mee-
ning.

En eveneens is het noodzakelijk, gaat hij voort,
de grondbeginselen van het economisch leven te
bestudeeren. In de discussies van den tegenwoor-
digen tijd blijkt maar al te vaak, dat van deze
tweeledige taak of het eene gedeelte of het andere
wordt verwaarloosd.

Hoe zullen wij nu, vraagt Lord Stamp, het pro-
bleem, dat ons bezig houdt, moeten aanpakken?

De eerste methode is uit te gaan van het stand-
punt, dat Jezus Christus voorschriften heeft ge-
geven, die voor alle terreinen des levens, overal
en in alle tijden gelden, en dat deze uit den
tekst der Evangelien duidelijk blijken. Wie aan de
deugdelijkheid van deze stelling twijfelt, ver-
volgt de schrijver, laadt den schijn op zich, dat
hij de macht van Christus wil beperken of dat
zijn geloof in Hem onvolkomen is. In haar alge-
meenen vorm zal zij daarom ongetwijfeld door
menigeen aanvaard worden.

Men kan de genoemde methode aanwenden door
bepaalde teksten te kiezen, die op bepaalde ge-
vallen slaan, of door te trachten een sluitend
systeem te maken, dat alles omvat en bevat, en
dat daarom ook overal op van toepassing is. De
methode, die van bepaalde, zorgvuldig gekozen
teksten uitgaat, is al heel oud; men zegt wel
dat op deze wijze alles kan worden bewezen of
verworpen; het voornaamste bezwaar dat tegen
haar ingebracht wordt, is echter, dat zij in de
praktijk tot weinig of geen resultaten geleid heeft.
(De lezer wil bedenken, dat wij hier voortdurend
Lord Stamp's gedachten weergeven.) Want al meer
en meer wordt erkend, dat sommige regels alleen
maar voor bijzondere gevallen golden, en niet
„algemeen” bedoeld waren; dat sommige diende
ler verklaring van de bijzondere omstandigheden
van het oogenblik of meer een geestelijke betee-
kenis hadden, en niet in de eerste plaats een „stof-
felijke”. Nu onze kennis van den achtergrond of
van het verband der woorden toegenomen is, aar-
zelen we meer en meer verschillende teksten een-
voudig naast elkaar te zetten, alsof zij denzelf-
den zin hadden; en overigens: het uitkiezen van
bepaalde passages en het ignoreeren van andere,
is niet een methode, die bij het ontvullen van
de Christelijke waarheid voldoening geeft. Zij heeft
zulke tegengestelde resultaten gegeven, dat wij
er nauwelijks meer op durven vertrouwen.

De methode, die voor bijzondere gevallen uit-
al het „materiaal”, uit de gansche Schrift,
principes wil afleiden, is door een gering aantal
theologen gevolgd, namelijk door hen, die een
systeem van Christelijke ethiek hebben opgebouwd.
Maar bijna niemand, die over Christendom en
economie schreef, heeft de moeite genomen haar
toe te passen. Zij vereischt meer exegetische ken-
nis dan de meeste economen bezitten.

In mijn boek: „Motive and Method in a Christian
Order”, zegt Lord Stamp, heb ik in een aanhang-
sel al het materiaal verzameld, dat ik in het
Nieuwe Testament kon vinden en dat op econo-
mische vraagstukken betrekking had. Dit deed ik
om die taak te vergemakkelijken. Maar het is de
vraag of het ons veel verder brengt.

...

De tweede methode is het gansche moderne
economische leven te onderzoeken en daaruit dan
die bijzondere verschijnselen te nemen, die ver-
keerd zijn. Wij meten die dan aan Christelijke
principes van zelfverloochening, barmhartigheid en
naastenliefde en plaatsen zoo twee werelden to-
genover elkaar: de actuele wereld, de wereld
zooals die werkelijk is, en de wereld zooals die
zijn moet en zijn kan.

De derde methode is de bestudeering der histo-
rie; wij gaan dan na welke resultaten door het
toepassen der christelijke beginselen bereikt wer-
den, en stellen zoo vast welke veranderingen de
menschelijke idealen en handelingen onder den
invloed van het Christendom hebben ondergaan.
Dit kan men doen door al het goede te volgen,
dat zich in den loop der tijden ontwikkeld heeft
en zich af te vragen in hoeverre dat aan de wer-

king van het Christendom te danken is. Men kan
ook al de mislagen der Christenen „verzamelen”
en dan nagaan in welke mate zij den zedelijken
voortgang geremd hebben.

Een vierde wijze van behandeling is, zich een
idealen Christen voor te stellen, en hem met alle
menschen van gelijke gezindheid, in een gemeen-
schap te plaatsen, die zichzelf van alle benodigde
goederen moet voorzien. Hoe zal daar de verdeel-
ing der goederen zijn; welke structuur zal het
economische leven daar verkrijgen? Hoe zal zich
daar het gemeenschapsleven ontwikkelen? Een va-
riant van deze methode is, te onderzoeken welke
de praktische resultaten van zulk een ideale sa-
menleving (die wel beproefd is) waren. Vanaf de
tijden der apostelen tot nu toe.

Tenslotte is er nog een vijfde methode. Zij vat
het vraagstuk van het andere einde aan, en stelt
de essentiële principes vast volgens welke de
„economische machine” werkt. En verder de fac-
toren, welke de individuele werkzaamheid op
sociaal-economisch terrein beheerschen, en den
aard dezer factoren. Zijn zij van physischen, psy-
chologischen of ethischen aard, en welke dezer
factoren kunnen vervangen worden? De Chris-
telijke ethiek is één factor in de economische
samenleving; daarvoor zouden eventueel andere
ethische beginselen in de plaats kunnen komen.
Zooals hier en daar ook wordt geprobeerd. Maar
physische en physiologische krachten zijn niet
door ethische te substitueeren.

...

Zoo geeft Lord Stamp een summier overzicht
van de methodes, volgens welke naar zijn meening
de verhouding van Christendom en economie on-
derzocht kan worden.

Het is uit den aard der zaak nu nog niet moge-
lijk daarover een oordeel te vellen; we moeten
eerst nader met de voorgestelde wijze van behan-
deling kennis maken.

Toch is het wellicht goed thans reeds een enkele
opmerking te maken.

Bij het onderzoek dat de schrijver wil toepassen
(volgens welke der voorgestelde methodes ook)
is de vraag beslissend hoe hij over den Bijbel
denkt. In het bijzonder moeten we ons ook afvra-
gen, hoe zijn mensch-beschouwing is: schriftuurlijk
of niet. De Gereformeerde belijder aanvaardt den
Bijbel als een ondeelbaar getuigenis. De Schrift
is Gods Woord, van het begin tot en met het
einde. En daarom wil noch kan hij teksten isolee-
ren; het gaat bij hem om het geheel der Gods-
openbaring, die hem ook dit leven en zijn historie
doet verstaan.

Tot dien Bijbel behoort ook het Oude Testa-
ment. We missen dit gedeelte van de Schrift in de
samenvatting, welke Lord Stamp tot nu toe gaf.
Maar de Gereformeerde belijder leeft ook uit de
wet van het Oude Testament. Die wet is immers
niet „ontbonden”.

Het zou geheel tegen onze belijdenis ingaan,
wanneer we in het Oude Testament slechts het
„tijdelijk-gebondene” zagen.

Die uitdrukking zelf is gevaarlijk.

Men komt er blijkbaar zoo gemakkelijk toe de
eischen (ook van het Evangelie) te „binden” aan
de omstandigheden, waarin het werd verkondigd.
Dat komt mede omdat ons economisch leven zoo
geheel verschilt van dat van Israël, ook van het
Israël in den Nieuw-Testamentischen tijd. Het is
oneindig gecompliceerder. Maar dit verschil recht-
vaardigt een terugdringen van de geboden en
in het minst. Dat de mensch van heden vaak
vreemd staat tegenover de eischen der Schrift,
is mede te wijten aan het feit, dat de zonde
ook op de ontwikkeling van het economische
leven heel veel invloed heeft gehad. Dat maakt
natuurlijk de moeilijkheden grooter; we moeten
„historisch” gegroeide allereerst als een gegeven
aanvaarden, en daarop ons denken en handelen
richten. We worden geboren in het „tijdperk der
machine” en hebben met die realiteit rekening
te houden. Maar dat wil allermindst zeggen, dat
wij hier slechts „corrigeerend” zouden kunnen
werken. En nog veel minder dat wij de Schrift
bij het gegeven moeten aanpassen. Dat ware pre-
cies de verkeerde weg.

A.

B. t. B.

„Niet erg professoraal....”

De heer I. Stap schrijft in „Geref. Maanenblad” iets
over de commissie van zeven:

Ze ligt in twee (of meerdere) stukken uiteen. Zoo
mochten wij toch concludeeren uit de verklaring van
de professoren Schilder en Vollenhoven in „De Refor-
matie”, dat zij zich niet hebben teruggetrokken uit
de commissie, maar dat zij niet meer vergaderen met
de andere leden der commissie en dat zij over redenen
en oorzaken van dit niet meer saam-vergaderen te
zijn tijd aan de synode mededeelingen hopen te doen.
Dat ziet er niet erg... professoraal uit.

De heer Stap heeft gelezen over „redenen” en „oor-
zaken”. Hij is met die redenen onbekend. Met die oor-
zaken eveneens. Wil hij nu eens zeggen, wáár het

er niet professoraal uitziet? Bij wie „redenen” hadden?
Of bij wie oorzaken brachten? En waarom worden de
leden-niet-professoren verwaarloosd? Of staan die bui-
ten de oorzaken? Voorloopig ziet zulk geschrijf er niet
erg... mannelijk uit. Vooral niet, als er vlak daarna
gezucht wordt:

Enfin, de Synode heeft wel vaker voor heete vuren
gestaan. Late men vooral nu toch de teekenen des
tijds verstaan. Als deze niet bedriegen, staan wij voor
gebeurtenissen op het terrein der wereldgeschiedenis,
welke al hetgeen achter ons ligt in de schaduw
stellen.

De gemeente Gods staat in onzen tijd voor machten
van satan, zooals die in het verleden nog niet zijn
aanschouwd.

Moge zij daartegenover steeds meer als een een-
heid openbaar worden!

Moge onder ons in allerlei verhoudingen de broe-
derlijke liefde terugkeeren! „... dat gij moogt eens-
gezind zijn, dezelfde liefde hebbende, van één gemoed
en van één gevoelen zijnde. Doet geen ding door
twisting of ijdele eer, maar door ootmoedigheid achte
de een den ander uitnemender dan zichzelf. Een
iégelijk zie niet op het zijne, maar een iegelijk zie
ook op hetgeen der anderen is.”

Beter laat dan nooit, dit vredesgeroep. Maar laat is
het. Eerst heeft ook de heer Stap meegeholpen aan het
geschrijf in partijdige richting. En feitelijk is hij er
nog mee bezig. Wie den vrede wil, houde zich bij het-
geen hij weet en beoordeelen kan, maar ventileere geen
oordeelvellingen over zaken, waar hij onkundig van is.
Hebben wij br. Stap ook hooren spreken over niet erg
professoraal er uitzien gebaren, toen hem bleek, dat
sommigen beschuldigen, maar op een uitnodiging tot
samenpreking ter opklaring der situatie niet thuis
gaven?

Het „Mannenblad” were voortaan zulke partijdig-
heden.

**Barthianen onderling verdeeld inzake
oorlogsvragen.**

De G. Zeyl schrijft in „Geref. Kbl. N.Br. en L.”:

Het treft ons telkens weer, dat de Nederlandsche
Barthianen, hoezeer ze zich ook telkens met hun felle
critiek richten tegen al wie Barth niet volgt, onder
elkaar lang niet een hechte eenheid vormen in het
positieve. Ja meer nog, dat ze ook zelf, de een op
dit, de ander weer op dat punt, niet met hun meester
kunnen meegaan.

Laatst was er die kwestie van de kinderdoop. Toen
waren het de Barthianen van confessionele afkomst,
die ineens met hun „halt” voor den dag kwamen en
aan Barth de volgzzaamheid opzegden. De Doops-
gezinde Ds Frits Kuiper kon zich echter uit den
aard der zaak met die kinderdoopverwerping maar
al te goed vereenigen. Gaat het nu echter om den
Christenplicht der landsverdediging, waarvoor Barth
het zoo krachtig opneemt, dan komt dezelfde Ds
Kuiper in 't geweer, als ik zoo vrij mag zijn deze
uitdrukking eens even voor een anti-militarist te ge-
bruiken.

Maar behalve zijn stuk in het orgaan „Kerk en
Vrede” treft ons dan inzonderheid dat van den hoofd-
redacteur Ds Buskes. Deze erkent ook, dat zeer vele
„Kerk-en-Vrede”-leden geestelijk en theologisch veel
aan Barth te danken hebben. Dat hijzelf ook tot die
leden behoort, mag gezien zijn verschillende publi-
caties wel aangenomen worden. Hoe nu Ds Buskes
op de kinderdoopverwerping heeft gereageerd is me
niet bekend. Wel weet ik, dat hij het verleden jaar
in een sindsdien ook gepubliceerde radiopreek nog
met kracht voor den Doop, ook voor dien van de
kleine kinderen opnam.

Ds Buskes gaat nu in het orgaan der antimilitarist-
ten ook in op de uitlatingen van Barth over de lands-
verdediging. Met name sluit hij zich aan bij een zin,
waarin Barth zegt, dat „erger dan sterven en dan
dooden is: het vrijwillig beamen van de schande van
de heerschappij van den Antichrist” (met dit laatste
bedoelt Barth de tyrannie van het dictatuur-systeem
met al wat het meebrengt).

Buskes is het met dit alternatief niet eens. Hij
vindt, dat oorlogvoeren en dictatuur allebei even
vreesselijk zijn (wat waarschijnlijk Barth en ieder van
ons ook wel met hem eens zal zijn). Hij poneert dan
echter, dat het verschil hierin ligt: „dat ik aan den
oorlog vrijwillig en actief deelneem, terwijl ik de
dictatuur onvrijwillig onderga en mij innerlijk
en voor zoover mogelijk ook uiterlijk tegen de dicta-
tuur verzet.”

Het komt mij voor, dat Ds Buskes op zijn beurt
hier nu wel weer een zeer onjuiste tegenstelling
maakt. Want om bij het laatste deel aan te knopen:
wanneer ik mij ook uiterlijk voorzoover mogelijk tegen
een dictatuur verzetten zal, moet ik dit dan ook niet
zoonodig met wapengeweld doen? En dan niet
wachten tot het te laat is, tot ik door mijn land
onverdedigd te laten den dictator a.h.w. heb uitge-
noodigd om binnen te komen, maar dan door tijdig
maatregelen te nemen, die misschien ook tot gevolg
kunnen hebben, dat ik in 't geheel geen oorlog behoeft
te voeren? En verder, als de bittere noodzaak zich
zou voordoen, dat ik moet oorlogvoeren, ja, dan moet
ik gewillig zijn, maar dat mag niet zóó opgevat wor-
den, dat ik het zoo graag en met zooveel genoegen doe!

De dictatuur onvrijwillig ondergaan... en daarmee uit?
Wil ds Buskes nog eens aan ds Niemöller denken?

Oerwoud en park.

In het weekblad „De Geref. Kerk” (hervormd-„con-
fessioneel”) lezen we een passage uit een rede over
Hoedemaker: 'tis vervolg, en ik kan dus niet meer
nagaan, wie de redenaar was:

Naast de prachtig opgezette dogmatiek van Kuyper,
zijn woord en leren van Hoedemaker als een geweldig
en diep oerwoud, waar alles leeft en streeft. Kuyper's